

VN/20373/2025

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi yhteistoiminta-asiamiehestä annetun lain kumoamiseksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry vastustaa esitysluonnosta, jolla yhteistoiminta-asiamiehen virka lakkautettaisiin ja tehtävät siirrettäisiin työsuojeluviranomaiselle ja Patentti- ja rekisterihallitukselle. PAM katsoo, että esitetty malli heikentää yhteistoimintalainsäädännön tavoitteiden toteutumista sekä henkilöstön osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmiä.

Yhteistoiminta-asiamiehen tehtävien merkitys

Yhteistoiminta-asiamiehen virka on turvannut riippumattoman, yhtenäisen ja ennakoivan ohjaus- ja valvontatoiminnan yhteistoiminnan keskeisillä osa-alueilla, kuten työntekijöiden tiedonsaannissa, vuoropuhelussa, muutosneuvotteluissa ja hallintoedustuksessa. Tämä on ollut erityisen merkittävää menettelytapavirheiden ennaltaehkäisyssä sekä riitojen ja virheistä aiheutuvien kustannusten välttämiseksi. Esitetty malli luopuisi käytännössä näistä ydintehtävistä.

Erityisosaamisen turvaaminen

Yhteistoiminta-asiat edellyttävät erityistä substanssi- ja tulkintaosaamista liittyen muun muassa hallintoedustukseen, SE/SCE-järjestelyihin sekä konserni- ja kansainväliseen yhteistoimintaan. Esitysluonnos ei osoita, miten tämä osaaminen ja sitä tukeva, ennakoiva ohjaus turvattaisiin vähintään nykyisellä tasolla. PAM katsoo, että osaamisen pirstoutuminen heikentää lain yhdenmukaista soveltamista, ja lisää sekä riita-asioiden päätymistä tuomioistuimen ratkaistavaksi että yleistä epävarmuutta yhteistoiminnasta työpaikoilla.

Tehtävien siirto työsuojeluviranomaiselle

Työsuojeluviranomaisten tehtäväkenttä on jo laaja, ja resursseihin kohdistuu samanaikaisia leikkauksia. Yhteistoimintalainsäädännön valvonta edellyttää erityisosaamista sekä jatkuvaa neuvonta- ja valmistelutyötä, muodostaen näin oman tehtäväkokonaisuuden. Ilman sitovia resurssi- ja osaamistakuita valvonnan tehokkuus ja käytettävyys yhteistoiminta-asioissa vaarantuvat. Tämä riski korostuu esitetyn henkilötyövuosimitoituksen ollessa alhainen suhteessa tehtävien vaikuttavuuteen.

Henkilöstörahastojen valvonnan siirto

Henkilöstörahastojen valvonnan siirtäminen Patentti- ja rekisterihallitukselle edellyttää, että neuvonta- ja ohjaus säilyvät tosiasiallisesti saavutettavina. Esitysluonnoksessa ei osoiteta, miten nykyinen ohjaus- ja koulutustoiminta turvataan. Lisäksi valvontamaksun käyttöönoton vaikutukset henkilöstörahastojen perustamishalukkuuteen on arvioitava huolellisesti, jotta järjestelmä ei muodostu esteeksi erityisesti pienemmille yrityksille.

Vaikutukset työntekijöiden oikeuksiin

Esityksellä on riski heikentää työntekijöiden tosiasiallisia tiedonsaanti- ja kuulemisoikeuksia. Ennakoivan viranomaisohjauksen heikentyessä yhteistoimintavelvoitteiden noudattaminen siirtyy herkästi jälkikäteiseen arviointiin ja puuttumiseen, mikä ei vastaa yhteistoimintalainsäädännön tarkoitusta edistää vuorovaikutusta ja luottamusta työpaikoilla.

PAM esittää, että yhteistoiminta-asiamiehen virka ja toimisto säilytetään. Mikäli tehtäviä siirretään, on lainsäädäntöön ja toimeenpanoon kirjattava sitovat takeet ennakoivan ohjauksen, ohjeistusten, aloitetoiminnan ja seurannan säilyttämisestä vähintään nykyisellä tasolla. Samalla on työsuojeluviranomaiselle turvattava riittävät resurssit sekä yhteistoimintalainsäädännön erityisosaaminen. Henkilöstörahastojen valvonnassa ja valvontamaksussa on varmistettava, etteivät neuvonta ja perustamishalukkuus vähene. Mahdollisten muutosten yhteydessä on varmistettava, etteivät ne heikennä työntekijöiden osallistumis-, tiedonsaanti- ja kuulemisoikeuksia.

Helsingissä, 10.4.2026

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry

Annika Rönni-Sällinen
puheenjohtaja

Lisätietoja:
Anu Kähkönen
sopimusasiantuntija
anu.kahkonen@pam.fi
0503138577